

TK Conference on Reading 2012

การพัฒนาการอ่านเพื่อการศึกษาสำหรับทุกคน
จากปฏิบัติการนำร่องสู่นโยบายแห่งชาติ สิ่งท้าทายและบทเรียนที่ได้เรียนรู้

โสทิศ ฮก

ผู้อำนวยการองค์การพัฒนาเอกชน SIPAR

TK
park
อุทยานการเรียนรู้

เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี 2555

TK Conference on Reading 2012

วันที่ 12-13 กรกฎาคม พ.ศ.2555

ห้อง Meeting Room 1-2 ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร

สารบัญ

1.	บริบทเฉพาะของประเทศกัมพูชา	2
2.	ความเป็นมาของ SIPAR	3
3.	พันธกิจใหม่ของ SIPAR	4
4.	โครงการห้องสมุดโรงเรียน	5
ก.	ความร่วมมือระหว่าง SIPAR, SVA และ Room to Read: การฝึกกำลัง	7
5.	โครงการการอ่านสำหรับทุกคน	8
ก.	ห้องสมุดเคลื่อนที่	9
ข.	ศูนย์การศึกษาสำหรับทุกคนของชุมชน	10
ค.	มุมอ่านหนังสือในโรงพยาบาลเด็ก	10
ง.	ห้องสมุดในเรือนจำ	11
6.	โครงการจัดพิมพ์หนังสือ	11
ก.	หนังสือประเภทต่างๆ	12
ข.	การผลิตหนังสือ	14
7.	สิ่งท้าทาย	14
ก.	ในภาคห้องสมุดโรงเรียน	15
ข.	ในภาคการศึกษานอกระบบ/ภาคการอ่านของประชาชน	15
	SIPAR โดยย่อ	17

1. บริบทเฉพาะของประเทศกัมพูชา

ในศตวรรษที่ 20 กัมพูชาประสบภัยสงครามกลางเมืองยาวนานกว่า 30 ปี ช่วงเวลาแห่งโศกนาฏกรรมเลวร้ายที่สุดใน 30 ปีนั้นและในประวัติศาสตร์ของกัมพูชาคือ 4 ปีแห่งการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ซึ่งบงการโดยเขมรแดงที่กุมอำนาจตั้งแต่เดือนเมษายน 2518 - มกราคม 2522 ชาวกัมพูชาราว 2 ล้านคนซึ่งรวมถึงปัญญาชนเกือบทั้งหมดถูกสังหารหรือเสียชีวิตจากการถูกบังคับใช้แรงงาน

นอกจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์มนุษย์ โครงการทางสังคมและเศรษฐกิจทั้งหมดก็ถูกทำลายด้วยวัฒนธรรมและการศึกษาอันเป็นสัญลักษณ์ของชาติและเป็นต้นกำเนิดของอารยธรรมอื่นๆ ทั้งหมดได้รับผลกระทบมากที่สุด เจดีย์และโรงเรียนถูกทำลายหรือเปลี่ยนเป็นเรือนจำ แทนที่เด็กและผู้ใหญ่จะได้ไปโรงเรียน พวกเขาถูกบังคับให้ทำงาน ในเดือนมกราคม 2522 เมื่อพรรคกัมพูชาประชาธิปไตยของเขมรแดงถูกขับไล่โดยกองทัพเวียดนาม และอำนาจใหม่คือสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชาได้รับการก่อตั้ง นาย Raoul Jennar ได้รายงานในหนังสือ Les cles du Cambodge ว่าร้อยละ 90 ของชาวกัมพูชาที่มีประกาศนียบัตรหรือการศึกษาสูงกว่าระดับประถมต่างเสียชีวิตหรือถูกเนรเทศ

ในช่วงทศวรรษ 80 สงครามกลางเมืองระหว่าง 4 พรรคการเมืองหลักของกัมพูชาก็ฉีกประเทศออกเป็นเสี่ยงๆ ต่อไปอีก ทั้งยังทำให้เกิดการขาดเสถียรภาพอย่างที่เป็นอยู่ ดังนั้น ประชาชนหลายแสนคนจึงอพยพออกนอกประเทศและกลายเป็นผู้ลี้ภัยในประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งประเทศไทย

สงครามกลางเมืองในกัมพูชาเป็นผลลัพธ์ทางภูมิศาสตร์การเมืองประการหนึ่งของสงครามเย็น การล่มสลายของสหภาพโซเวียตใน พ.ศ. 2532 และการเปลี่ยนแปลงด้านบรรยากาศการเมืองของโลกที่เกิดขึ้นตามมา ก่อให้เกิดการเจรจาต่อรองระหว่าง 4 พรรคการเมืองที่ขัดแย้งกันอยู่และประเทศที่เกี่ยวข้อง ในที่สุด ก็มีการเซ็นสนธิสัญญาสันติภาพขึ้น ณ กรุงปารีสในเดือนตุลาคม 2534 ซึ่งทำให้กัมพูชาจัดการเลือกตั้งภายใต้การกำกับขององค์การสหประชาชาติเมื่อ พ.ศ. 2536 และได้รับประโยชน์จากความช่วยเหลือของประเทศภาคีและองค์กรเอกชนนานาชาติ

2. ความเป็นมาของ SIPAR

ใน พ.ศ. 2525 เมื่อสุภาพสตรีชาวฝรั่งเศส Mrs. Magali Petitmengin เยือนค่ายผู้ลี้ภัยชาวกัมพูชาในประเทศไทย เธอรู้สึกสะเทือนใจกับชะตากรรมที่เลวร้ายของผู้ลี้ภัยในค่ายฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ เมื่อกลับประเทศฝรั่งเศส เธอจึงตัดสินใจก่อตั้งองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) เพื่อช่วยผู้ลี้ภัยเหล่านั้น SIPAR (Soutien a l'Initiative Privee pour l'Aide aux Refugies) ได้ถูกก่อตั้งขึ้นในประเทศฝรั่งเศสเพื่อช่วยด้านการต้อนรับและการปรับตัวของผู้ลี้ภัยชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสังคมฝรั่งเศส ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวกัมพูชาผู้ลี้ภัยที่ได้รับการคัดเลือกจากรัฐบาลฝรั่งเศสจากค่ายต่างๆ ในประเทศไทย

ขณะเดียวกัน ในค่ายที่พนักนิคมในประเทศไทย มีกลุ่มอาสาสมัครพัฒนาและดำเนินการโครงการการศึกษา เพื่อเตรียมผู้ลี้ภัยให้พร้อมสำหรับการอพยพสู่ประเทศฝรั่งเศส ใน พ.ศ. 2532 โรงเรียนสอนภาษาฝรั่งเศสเพื่ออาชีพถูกตั้งขึ้นในค่ายผู้ลี้ภัยจุดที่ 2 สำหรับเยาวชนกัมพูชา ซึ่งให้โอกาสเยาวชนเหล่านั้นได้เรียนรู้ทักษะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์เมื่อพวกเขากลับสู่กัมพูชา SIPAR มีส่วนร่วมในการพัฒนาความเข้มแข็งด้านการศึกษาผ่านการใช้คู่มือการสอนที่กลุ่มครูชาวกัมพูชาออกแบบและเขียนขึ้น แต่เดิมคู่มือนี้ถูกเตรียมขึ้นสำหรับครูในค่ายผู้ลี้ภัยในแถบชายแดนไทย-กัมพูชา อย่างไรก็ตาม กระทรวงศึกษาธิการประเทศกัมพูชาก็ได้นำคู่มือนี้ไปใช้ในเวลาต่อมา คู่มือสำหรับครูที่กล่าวถึงประกอบด้วยหนังสือ 15 เล่มซึ่งสอน 3 วิชา ได้แก่ ภูมิศาสตร์ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และคณิตศาสตร์ สำหรับระดับประถมศึกษา 5 ระดับ

นอกจากนี้ ใน พ.ศ. 2532 ห้องสมุดสำหรับเด็กแห่งแรกก็ถูกสร้างและพัฒนาขึ้นในค่ายผู้ลี้ภัยจุดที่ 2 แต่โชคร้ายที่ห้องสมุดขาดแคลนหนังสือสำหรับเด็กที่เขียนเป็นภาษาเขมรอย่างมาก วัตถุประสงค์ของห้องสมุดคือสร้างทรัพยากรการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเสริมพัฒนาการของเด็ก ทำให้เด็กมีความรู้ด้านวัฒนธรรม และสร้างความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ อย่างไรก็ตาม หนังสือส่วนใหญ่ถูกแปลจากภาษาฝรั่งเศสและภาษาไทย บรรดาบรรณารักษ์ก็ขาดทักษะและการสนับสนุนที่จำเป็น จึงประสบอุปสรรคอย่างยิ่งในการบรรลุพันธกิจในการพัฒนาเด็ก

3. พันธกิจใหม่ของ SIPAR

หลังจากการเซ็นสนธิสัญญาสันติภาพ ณ กรุงปารีสใน พ.ศ. 2534 ค่ายผู้ลี้ภัยกัมพูชาถูกปิดลงและผู้ลี้ภัยกว่า 3 แสนคนถูกส่งตัวกลับกัมพูชาภายใต้การควบคุมขององค์การสหประชาชาติ

ขณะนั้น SIPAR เป็นที่รู้จักในหมู่นักวิชาการทางการศึกษากัมพูชาผ่านคู่มือการสอนที่ SIPAR จัดทำเผยแพร่ จึงได้รับการขอความร่วมมือให้สนับสนุนกระทรวงศึกษาธิการ เยาวชน และกีฬาของกัมพูชา และให้มีส่วนร่วมในการสร้างประเทศขึ้นมาใหม่ โดยการเน้นพันธกิจไปที่การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังจากได้รับคำขอร้องนี้ ใน พ.ศ. 2533 SIPAR ได้ปรับปรุงและแก้ไขหนังสือต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรของประเทศ แล้วจึงพิมพ์และแจกจ่ายคู่มือ 95,000 เล่มไปยังโรงเรียนต่างๆ ใน 17 จังหวัด

จากปี พ.ศ. 2535 พันธกิจของ SIPAR ได้รับการสนับสนุนด้านการสอนจากวิทยาลัยครูประจำจังหวัด (Provincial Teacher Training Colleges - PTTC) 4 แห่ง โครงการนำร่องนี้ได้รับการออกแบบเพื่อเสริมความเข้มแข็งด้านคุณภาพการฝึกอบรมก่อนการสอน (pre-service training) โดยวิทยากรฝึกอบรมครู และในขณะเดียวกัน เพื่อให้การสนับสนุนด้านเทคนิคกับสำนักงานการศึกษาจังหวัดในการปรับปรุงการฝึกสอนของครู

ในปีเดียวกัน หนังสือจากห้องสมุดเด็กในค่ายผู้ลี้ภัยจุดที่ 2 ถูกส่งกลับสู่กัมพูชา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดกิจกรรมทางการศึกษา เป็นการปฏิบัตินำร่องในประเทศที่ไม่มีทั้งหนังสือและห้องสมุดสำหรับเด็ก

ห้องสมุดเด็กแห่งแรกถูกสร้างในตึกไม้เล็กๆ นอกโรงเรียนแห่งหนึ่ง ด้วยทรัพยากรเท่าที่มีอยู่และหนังสือเด็กเพียงไม่กี่เล่ม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนังสือภาษาต่างประเทศแปลเป็นภาษาเขมร หน้าปกเขียนด้วยลายมือปิดทับบนปกเดิม ทีม SIPAR พยายามพัฒนาต่อยอดจากทรัพยากรที่จำกัดเพียงเท่านี้ โดยการประชุมเพื่อสร้างความตระหนักกับผู้ปกครองและโรงเรียนรัฐ และโดยการออกแบบและแนะนำกิจกรรมสาระบันเทิง หนังสือและเอกสารวิจัยเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กในช่วงอายุต่างๆ

ถึงแม้จะมีอุปสรรคมากมาย ห้องสมุดท้องถิ่นแห่งแรกก็มีชื่อเสียงด้านบทบาททางการศึกษาในกลุ่มครู หน่วยงานรัฐบาลด้านการศึกษาระดับจังหวัด และผู้ปกครอง ในขณะเดียวกัน ก็มีการตั้งห้องสมุดโรงเรียนแห่งแรกขึ้นในอีกจังหวัดหนึ่งและใช้เป็นแหล่งทรัพยากรเสริมการสอนการอ่าน เนื่องจากแบบเรียน

ของรัฐบาลยังต่อคุณภาพมาก ระหว่าง พ.ศ. 2536 - 2538 มีการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนมากขึ้นในอีก 2 จังหวัด

4. โครงการห้องสมุดโรงเรียน

หลังจากโครงการระยะแรกประสบความสำเร็จในทั้ง 4 จังหวัด มีการตั้งโครงการเพื่อสร้างห้องสมุดสำหรับเด็กในโรงเรียนประถมศึกษาและเพื่อฝึกอบรมบรรณารักษ์ โดยได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากสหภาพยุโรปใน พ.ศ. 2539 ดังนั้น พันธกิจของ SIPAR จึงได้เปลี่ยนไปเน้นกิจกรรมเพื่อพัฒนาการอ่านในห้องสมุดโรงเรียนของเด็ก ครู และชุมชน ต่อมาใน พ.ศ. 2542 สหภาพยุโรปเพิ่มการสนับสนุนให้แก่โครงการสร้างห้องสมุดโรงเรียนเพิ่มเติมอีก 30 แห่งในอีก 3 จังหวัดเป็นเวลา 3 ปี

จากความสำเร็จของโครงการดังกล่าว มีการเซ็นสัญญาอีกฉบับเพื่อขยายเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนกับกระทรวงศึกษาธิการ เยาวชนและกีฬา (MoEYS) ในปี 2545 ความร่วมมือระหว่าง SIPAR และกระทรวงศึกษาธิการก็บรรลุผลสำคัญอีก 2 ประการ คือ

- ด้านการบริหารจัดการเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนในระดับประเทศ กล่าวคือ มีการแต่งตั้งและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ระดับประเทศที่กำกับดูแลห้องสมุดโรงเรียนภายใต้กรมฝึกอบรมครู และกรมการประถมศึกษาและปฐมวัยของกระทรวง

- ด้านการดำเนินการและการบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนในระดับรองลงมา กล่าวคือ มีการแต่งตั้งและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ภายใต้สำนักงานการศึกษาระดับจังหวัดและเขต

ในปีเดียวกัน มีการประเมินจากภายนอกเพื่อศึกษาผลกระทบที่ห้องสมุดโรงเรียนมีต่อชุมชน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าชุมชนไม่ได้ใช้ห้องสมุดโรงเรียน เพราะประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าโรงเรียนเป็นสำนักงานบริหารที่มีไว้สำหรับนักเรียนและครูของโรงเรียนเท่านั้น นอกจากนี้ ยังพบว่าประชาชนเกรงการเข้าใช้ห้องสมุด และเด็กๆ รู้สึกกลัวโดยเฉพาอย่างยิ่งเวลาที่ไม่ได้สวมเครื่องแบบนักเรียน (นักเรียนในกัมพูชาต้องสวมเครื่องแบบ คือเสื้อเชิ้ตสีขาวและกางเกงหรือกระโปรงสีน้ำเงิน) ยิ่งไปกว่านั้น เวลาทำการของโรงเรียนยังไม่สอดคล้องกับเวลาทำงานของครอบครัวและสมาชิกชุมชน (เช่น ชาวบ้าน เด็กที่ไม่ได้เข้าโรงเรียน เยาวชน พระสงฆ์ เป็นต้น) และห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่มีหนังสือที่ผลิตขึ้นสำหรับผู้ใหญ่หรือวัยรุ่น ในด้านกลยุทธ์เพื่อบรรลุพันธกิจ SIPAR จึงเผชิญกับสิ่งท้าทายใหม่ 2 ประการ ได้แก่

- ในภาคการศึกษาในระบบ เป้าหมายคือเพื่อสร้างห้องสมุดโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งสนับสนุน MoEYS ในการบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการบริหารจัดการเครือข่ายห้องสมุดระดับประเทศ และด้านการฝึกอบรมบรรณารักษ์ภายใต้กรอบงานของโครงการโรงเรียนที่เป็นมิตรกับเด็ก (Child Friendly School) ของประเทศ

- ในภาคศึกษานอกระบบ เป้าหมายคือเพื่อดำเนินการโครงการใหม่่นอกระบบโรงเรียนรัฐ ที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงการอ่านและการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับชาวกัมพูชา ซึ่งประชากรผู้ใหญ่ราวร้อยละ 40 มีระดับการศึกษาต่ำมาก และการขาดโอกาสด้านการอ่านและการศึกษาเป็นอุปสรรคอย่างแท้จริงต่อการลดความยากจนและการบรรลุวัตถุประสงค์แห่งสหประชาชาติหลายประการ

ในปี พ.ศ. 2548 หลักจากได้สร้างห้องสมุดโรงเรียน 100 แห่ง ใน 16 จังหวัด และฝึกอบรมบรรณารักษ์กว่า 500 คน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งตระหนักถึงความสำคัญของผลงาน SIPAR ได้ขอให้ SIPAR ขยายการดำเนินงานสู่ระดับประเทศ ด้วยการสนับสนุนด้านการเงินอีกครั้งจากสหภาพยุโรป โครงการใหม่ระยะการดำเนินงาน 5 ปี (2549 - 2553) ชื่อ “การพัฒนาบรรยากาศการเรียนรู้หนังสือเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และการต่อต้านการไม่รู้หนังสือในกัมพูชา” ก็เริ่มต้นขึ้น โครงการนี้ได้รับความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจาก MoEYS โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนเสาหลักกิจกรรม 3 ประการ คือ

- สร้างความเข้มแข็งและขยายเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนทั่วประเทศ
- สร้างศูนย์การศึกษาสำหรับทุกคน (CEFA) เทียบเท่ากับศูนย์การอ่านชุมชนใน 3 จังหวัดเป้าหมายตามแนวทางใหม่ในการปฏิรูปเพื่อการกระจายอำนาจ
- สร้างและเพิ่มปริมาณ คุณภาพและความหลากหลายของหนังสือภาษาเขมรสำหรับเด็ก

ระหว่าง พ.ศ. 2553 - 2555 หลังจากความพยายามถึง 20 ปีในการสร้างห้องสมุดโรงเรียนและการสร้างศักยภาพในทุกกระดับ มีการก่อตั้งเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียน มีการสร้างสำนักบริหารการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนและการฝึกอบรมบรรณารักษ์ภายใต้กรมพัฒนาหลักสูตร (DCD) นอกจากนี้ ยังมีการตีพิมพ์และเผยแพร่มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

การพัฒนาและดำเนินการห้องสมุดโรงเรียนเป็นผลจากความร่วมมืออย่างใกล้ชิดและความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่าง SIPAR และหลายหน่วยงานภายใต้ MoEYS เช่น กรมพัฒนาหลักสูตร กรมการประถมศึกษา และกรมการฝึกอบรมครู ร่วมกับอีก 2 องค์กร ได้แก่ SVA และ Room to Read

หลังจากเน้นการสนับสนุนการสร้างห้องสมุด การผลิตหนังสือ การฝึกอบรมวิทยากร การฝึกอบรมบรรณารักษ์ และการเผยแพร่มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา กิจกรรมปัจจุบันของเราเน้นความร่วมมือกับกรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรมพัฒนาหลักสูตร หรือ DCD ในด้านต่อไปนี้

- การดำเนินการและการพัฒนาห้องสมุดตัวอย่าง (Referral Libraries) โครงการนำร่องใหม่ของ DCD
- การแนะนำครูฝึกสอนให้รู้จักกับการใช้ห้องสมุดและหนังสือเพื่อการสอนระหว่างการฝึกสอน 2 ปี ใน PTTC ทั้งหมด 18 แห่ง
- การออกแบบและการจัดหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับบรรณารักษ์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานระดับประเทศ

ก. ความร่วมมือระหว่าง SIPAR SVA และ Room to Read: การผึกกำลัง

ก่อนปี พ.ศ. 2552 NGOs ทั้งสามร่วมมือกับ MoEYS แต่แยกกันปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาการอ่านในแต่ละส่วน เป้าหมายของแต่ละ NGO ในเรื่องจังหวัด โรงเรียนและเนื้อหาการฝึกอบรมแตกต่างกันไป อันที่จริง อาจกล่าวได้ว่าแต่ละ NGO มีแนวทางด้านห้องสมุดสำหรับเด็กเป็นของตนเอง

- SIPAR เน้นการอ่านเพื่อการค้นพบ เพื่อพัฒนาความสงสัยใคร่รู้ เพื่อความบันเทิง และเพื่อการพัฒนาตนเอง
- SVA เน้นการอ่านเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่าเรื่องแบบดั้งเดิม
- Room to Read มีเป้าหมายหลักคือการอ่านเชิงวิชาการ และการอ่านที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรของโรงเรียน

แนวทางที่ต่างกันนี้ส่งเสริมซึ่งกันและกัน รวมทั้งแสดงถึงมิติการสอนสามแบบสำหรับการพัฒนาการอ่านในกัมพูชา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ทั้ง 3 NGOs ได้พบพื้นฐานร่วมกันในการทำงานเพื่อการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในความร่วมมือรูปแบบใหม่นี้ มีการตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนขึ้นเพื่อเสริมโครงการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนของ MoEYS การฝึกอบรมบรรณารักษ์ และการสร้างนโยบายการอ่านของประเทศ แนวคิด การตีพิมพ์และการเผยแพร่มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษาเป็นหนึ่งในความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นจากความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพระหว่าง NGOs ทั้งสามและ MoEYS แผนปฏิบัติงานร่วมกันในอนาคตมี 2 เป้าหมายหลัก คือเพื่อสนับสนุน และเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำให้เกิด วันอ่านหนังสือแห่งชาติ (Reading Day) และศูนย์ฝึกอบรมบรรณารักษ์ในประเทศกัมพูชา

5. โครงการการอ่านสำหรับทุกคน

ความจำเป็นของโครงการนี้เป็นที่ประจักษ์ชัด แต่ MoEYS และพันธมิตรเพื่อการพัฒนาส่วนใหญ่ (ทั้งความร่วมมือพหุภาคีและทวิภาคี ผู้บริจาค ธนาคาร และ NGOs) ต่างก็เห็นตรงกันว่าควรให้ความสำคัญกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น) ก่อน

ดังที่กล่าวไว้แล้วก่อนหน้านี้ กัมพูชามีบริบทพิเศษด้านการศึกษา เนื่องจากการสูญเสียประชาชนรุ่นอายุหนึ่งไปทั้งรุ่น และผลที่ตามมาคือการล่มสลายทางวัฒนธรรมของครอบครัว ชุมชน และชาติ ครูอาจารย์และนักเขียนร้อยละ 90 ถูกฆ่าและวัสดุการศึกษาที่เป็นลายลักษณ์อักษรถูกทำลาย นิสัยรักการอ่านถูกกำจัดแบบถอนรากถอนโคน ดังนั้น สำหรับชาวกัมพูชาส่วนใหญ่ “การอ่าน” หมายถึง “การทำงาน” นอกจากนี้ พัฒนาการในการเข้าถึงสื่ออื่นๆ เช่น โทรศัพท์และวิทยุ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วก็เป็นตัวแปรที่เป็นอุปสรรคต่อวัฒนธรรมการอ่าน

จากผลการประเมินและความต้องการที่แท้จริงด้านการอ่านและการเข้าถึงการศึกษาสำหรับทุกคน SIPAR ได้เน้นการพัฒนาการอ่านในภาคการศึกษานอกระบบ โดยพยายามเพิ่มนิสัยรักการอ่านในชุมชนด้วยคำขวัญ “ถ้าประชาชนไม่เข้าไปหาหนังสือ เราจะต้องทำให้หนังสือเข้าไปหาประชาชน” ดังนั้น นับตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา จึงได้มีการริเริ่มดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านสำหรับทุกคน เพื่อสื่อสารเรื่องนี้ไปยังประชาชนในพื้นที่ห่างไกลที่สุด ที่ซึ่งปราศจากแม้กระทั่งการศึกษานอกระบบ

ก. ห้องสมุดเคลื่อนที่

ใน พ.ศ. 2543 SIPAR ได้เริ่มโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่เพื่อให้บริการกับพื้นที่ชนเมืองพนมเปญและจังหวัดข้างเคียง รถตู้ขนาดเล็กถูกแปลงเป็นห้องสมุดเคลื่อนที่ควบคุมโดยพนักงานขับรถซึ่งทำหน้าที่บรรณารักษ์และได้รับการฝึกอบรมด้านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน พนักงานเหล่านี้มอบประสบการณ์หลากหลายให้กับเด็กๆ เช่น การเล่านิทาน การอ่านหนังสือตามอรรถาธิบาย เกม และกิจกรรมสร้างสรรค์ รวมทั้งบริการให้ยืมหนังสือแก่เด็กและครอบครัว นอกจากนี้ ยังมีการมอบหมายให้ผู้ประสานงานอาสาสมัครประจำท้องถิ่นดูแลหน่วยให้ยืมหนังสือขนาดเล็ก ซึ่งทำให้ทุกคนเข้าถึงหนังสือได้ง่ายขึ้นมาก ห้องสมุดเหล่านี้ให้บริการพื้นที่ชนเมืองด้วยโอกาสของพนมเปญ หมู่บ้านในจังหวัดกันดาลและกำปงสปีน นอกจากนี้ยังเข้าถึงโรงเรียนอนุบาลชุมชน ศูนย์เพื่อสตรีและเด็กกลุ่มเสี่ยง (โดยการร่วมมือกับ NGOs อื่น เช่น Nyemo และ CWCC) เด็กกำพร้า ศูนย์และโรงพยาบาลฟื้นฟูเด็กทุพพลภาพ (โดยการร่วมมือกับ UNICEF และสมาคม la Chaine de l'Espoir) ในทุกแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนอนุบาลชุมชน มีการดำเนินการโครงการและศูนย์เลี้ยงดูเด็กสำหรับสตรีและเด็กกลุ่มเสี่ยง รวมทั้งกิจกรรมเฉพาะที่สร้างความคุ้นเคยกับหนังสือสำหรับเด็กเล็ก เพื่อเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็กผ่านความสนุกสนานจากการอ่านหนังสือร่วมกัน

ห้องสมุดเคลื่อนที่ 8 หน่วย แต่ละหน่วยดูแลโดยทีมบุคลากรผู้เยี่ยมประสบการณ์ประกอบด้วยบรรณารักษ์เคลื่อนที่ 1 คน และอาสาสมัครเยาวชนกัมพูชาจำนวนหนึ่ง ได้พัฒนาและแนะนำกระบวนการสร้างสรรค์สำหรับการทำกิจกรรมด้านการอ่าน ซึ่งทำให้เด็กๆ และครอบครัวเข้าถึงวัสดุการอ่านเพิ่มเติมได้สม่ำเสมอ ความคิดริเริ่มดังกล่าวเข้าถึง 80 หมู่บ้านเป้าหมายที่ไม่เคยมีกรอบงานเสริมการอ่านนอกหลักสูตรมาก่อน

การทำให้บรรดาอาสาสมัครชุมชนมีพลังเพิ่มขึ้น ซึ่งมักจะได้แก่ หัวหน้าหมู่บ้าน ครูเกษียณอายุ พนักงานร้านค้า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือครูอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลชุมชน โครงการนี้ทำให้เด็กๆ และครอบครัวในชุมชนรู้จักการปฏิบัติใหม่ๆ อย่างเช่นการให้ยืมหนังสือ ทุกกิจกรรมที่ห้องสมุดเคลื่อนที่ดำเนินการจะเสริมโครงการห้องสมุดโรงเรียนของ SIPAR และยังเชื่อมช่องว่างระหว่างโรงเรียนและบ้าน (นักเรียนกัมพูชาไปโรงเรียนเพียงครึ่งวันหรือ 4 ชั่วโมง จึงมีเวลาสำหรับฝึกการอ่านน้อยมากในชั้นเรียน และเมื่อโรงเรียนมีห้องสมุด วัสดุการอ่านที่จำกัดก็ทำให้ไม่สามารถให้บริการยืมหนังสือได้)

ในหมู่บ้านต่างๆ กิจกรรมการอ่านและบริการให้ยืมหนังสือที่ห้องสมุดเคลื่อนที่ของ SIPAR ดำเนินการเพิ่มช่วงเวลาแห่งการเรียนรู้และการฝึกการอ่านของเด็กในบรรยากาศที่เป็นมิตร ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ครอบคลุมวงกว้างที่จะไปห้องสมุดโรงเรียน ดังนั้น ผู้ปกครองจะสนับสนุนให้ลูกหลานฝึกการอ่านได้มากขึ้น ถ้าพวกเขาสามารถเข้าถึงหนังสือใกล้บ้านได้ง่ายขึ้นและได้ประโยชน์จากโครงการให้การศึกษากับผู้ปกครอง ยิ่งไปกว่านั้น ความยืดหยุ่นของวิธีการนี้ การใช้อาสาสมัครในท้องถิ่นและการหมุนเวียนวัสดุการอ่านในชุมชนก็เป็นประโยชน์ด้วย ในอนาคต การสร้างสมาชิกภาพกับศูนย์ทรัพยากรสมาคม (Associative Resource Center) โดยชุมชนเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายจะทำให้โครงการมีความต่อเนื่องและนำไปปรับใช้กับจังหวัดอื่นๆ ได้ง่าย

ข. ศูนย์ชุมชนเพื่อการอ่านสำหรับทุกคน

โครงการนี้เชื่อมโยงกับการสร้างศูนย์การศึกษาสำหรับทุกคน (CEFA) ซึ่งได้รับการออกแบบให้เป็นศูนย์ทรัพยากรชุมชน ด้วยความร่วมมือกับสภาชุมชนและกรมการศึกษานอกกระบบของ MoEYS โครงการนี้เริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2545 ด้วยการสร้างทรัพยากรเอกสารที่เข้มข้นและหลากหลายให้กับประชาชนในพื้นที่ห่างไกล เนื้อหาครอบคลุมวรรณกรรม เกษตรกรรม สุขภาพและสิ่งแวดล้อม ห้องสมุดชุมชนเหล่านี้ตั้งอยู่ใจกลางชุมชนในจังหวัดกระแจะ เปเรยแวง กันดาล และกำปงจาม

ศูนย์เหล่านี้บริหารจัดการโดยตรงโดยสภาท้องถิ่นผ่านคณะกรรมการบริหาร อาสาสมัครท้องถิ่นทำหน้าที่ดำเนินการและจัดกิจกรรมประจำวัน ในขณะที่ SIPAR ให้การสนับสนุนด้านเทคนิคกับสมาชิกสภาชุมชนและผู้ดำเนินการเพื่อให้การเข้าถึงหนังสือและข้อมูลเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

ค. มุมอ่านหนังสือในโรงพยาบาลเด็ก

มุมอ่านหนังสือในโรงพยาบาลเด็กแห่งแรกตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2551 เมื่อ UNICEF ขอความสนับสนุนจาก SIPAR ในการสร้างพื้นที่เด็กเล่นในโรงพยาบาลเด็กแห่งชาติ ณ กรุงพนมเปญ หลังจากทีโครงการนำร่องระยะดำเนินงาน 1 ปีประสบความสำเร็จ ใน พ.ศ. 2552 การร่วมมือกันกับ UNICEF ก็เข้มข้นยิ่งขึ้น และมีการเริ่มโครงการสร้างมุมอ่านหนังสือสำหรับเด็กและคนไขในโรงพยาบาลประจำจังหวัดอีก 9 แห่ง รวมทั้ง SIPAR ก็ดำเนินการฝึกอบรมและดูแลผู้ดำเนินการประจำมุมอ่านหนังสือ (พนักงานสัญญาจ้างท้องถิ่น) ด้วย ขณะนี้ การขยายโครงการไปยังโรงพยาบาลเด็กอื่นๆ ในกัมพูชาอยู่ในระหว่างการพิจารณา

นอกจากนี้ มีการร่วมมือเป็นพันธมิตรกับ La Chaine de l'Espoir ซึ่งเป็น NGO ด้านการแพทย์จากประเทศฝรั่งเศสที่ก่อตั้งใน พ.ศ. 2531 เพื่อให้เด็กยากจนเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้แล้ว ซึ่งทำให้ SIPAR ก้าวเข้าสู่แขนงใหม่ด้านการศึกษาด้วยการรวมกิจกรรมการอ่านเข้ากับกิจกรรมที่โรงเรียนสนับสนุนในการสอนเสริมคนไข้เด็กที่ยากจนที่ต้องอยู่ในโรงพยาบาลเป็นเวลานาน หรือที่ต้องมารับคำปรึกษาทางการแพทย์ มุมอ่านหนังสือตั้งอยู่ในหอผู้ป่วยโรคหัวใจเด็กของโรงพยาบาล Calmette ในกรุงพนมเปญ

ง. ห้องสมุดในเรือนจำ

“ทุกเรือนจำจะมีห้องสมุดให้ผู้ต้องขังทุกประเภทได้ใช้ จะต้องมียี่หนังสือเพียงพอทั้งประเภทบันเทิงและวิชาการ และผู้ต้องขังจะได้รับการสนับสนุนให้ใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์สูงสุด” นี่เป็นคำนิยามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำข้อที่ 40 ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ และข้อความนี้ยังระบุในวรรคที่ 13 และ 37 ในกฎหมายใหม่ว่าด้วยเรือนจำที่ประกาศในเดือนธันวาคม 2554 ณ ประเทศกัมพูชา

ด้วยการร่วมมือกับกรมเรือนจำของกระทรวงมหาดไทยกัมพูชา และสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ มีการเปิดห้องสมุดขึ้น 4 แห่งเป็นโครงการนำร่องใน พ.ศ. 2554 ในเรือนจำจังหวัดพระตะบองและเสียมเรียบ และสถานราชทัณฑ์ 1 และ 2 ในกรุงพนมเปญ ภายใต้กรอบการดำเนินงานเพื่อการปฏิรูประบบเรือนจำ และเพื่อเสริมความเข้มแข็งในโอกาสด้านการศึกษา การฝึกตนเอง และการกลับสู่สังคมของผู้ต้องขัง มีการวางแผนโครงการขนาดใหญ่เพื่อพัฒนาห้องสมุดสำหรับปี 2555 - 2557 ในเรือนจำ 26 แห่งของกัมพูชา โดยได้รับการร่วมสนับสนุนด้านการเงินจากสหภาพยุโรป ในอนาคต พศติกว่า 70 นาย และผู้ต้องขังผู้ช่วยกว่า 70 นายจะได้รับการฝึกอบรมด้านบรรณารักษ์และการสอนการอ่านตามอัธยาศัยเพื่อให้บริการกับผู้ต้องขัง พศติ และครอบครัวจำนวน 15,000 คน

6. โครงการจัดพิมพ์หนังสือ

ในปี พ.ศ. 2543 หลังจากทำงานวิจัยหลายชิ้นเรื่องรสนิยมและความต้องการของเยาวชนและครู SIPAR ได้เริ่มโครงการจัดพิมพ์หนังสือเพื่อพิมพ์หนังสือวิชาการและนิยายเป็นภาษาเขมร เป็นการดำเนินการของ SIPAR เพื่อตอบสนองความต้องการด้านหนังสือของห้องสมุดและสาธารณชนทั้งในกรุงพนมเปญและจังหวัดอื่นๆ ของกัมพูชา วัตถุประสงค์หลักคือเพื่อสร้างวัสดุการอ่านเสริมที่มีคุณภาพดีสำหรับ

โครงสร้างการศึกษาในระบบและนอกระบบ เพื่อเพิ่มทางเลือกหนังสือภาษาเขมรสำหรับเด็ก ครู นักการศึกษาและสาธารณชนทั่วไป เพื่อให้ภาคสิ่งพิมพ์เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเพื่อเสริมทักษะในภาคทรัพยากรมนุษย์

ก. หนังสือประเภทต่างๆ

ด้วยการสนับสนุนด้านเทคนิคจากผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งพิมพ์นานาชาติและการฝึกอบรมเป็นประจำโดยนักเขียน บรรณาธิการ และนักออกแบบกราฟิก คณะทำงานชาวกัมพูชา 7 คนปฏิบัติงานทุกด้านที่เกี่ยวกับการผลิตหนังสือ ได้แก่ การสร้างแนวคิดหนังสือ การเขียนเนื้อหา การแปลเนื้อหา การแก้ไขเนื้อหา การวางรูปแบบหนังสือ การตลาด การส่งเสริมการขายและการจัดส่ง SIPAR ได้พิมพ์หนังสือออกมาแล้วหลายชุด ดังนี้

- หนังสือภาพ

หนังสือชุดนี้เป็นหนังสือภาพชุดแรกของประเทศกัมพูชา ประกอบด้วยหนังสือสำหรับเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 3 ปี ซึ่งสามารถจับหนังสือและคุ้นเคยกับหนังสือก่อนเรียนรู้การอ่านเสียอีก

- เรื่องเล่าเรื่องแรกๆ

หนังสือชุดนี้สร้างขึ้นสำหรับเด็กซึ่งเริ่มหัดอ่าน (อายุ 3-7 ปี) หนังสือแต่ละเล่มประกอบด้วยเรื่องสั้นที่อ่านง่ายและภาพประกอบที่น่าดู

- ฉันทายกอ่านหนังสือ

หนังสือชุดนี้เปิดตัวใน พ.ศ. 2547 โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านในเด็กอายุ 8 ปีขึ้นไป ประกอบด้วยนิทานพื้นบ้านเขมร และเรื่องเล่าร่วมสมัยจากต่างประเทศ พร้อมภาพการ์ตูน เกม หนังสือนิทาน กิจกรรม เรื่องขำขัน และเกมทายปริศนา

- ฉันทอ่านหนังสือได้

หนังสือชุดใหม่ที่เปิดตัวใน พ.ศ. 2555 นี้มีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กอายุ 10 ปีขึ้นไปที่ต้องการอ่านหนังสือตามลำพังพร้อมรูปภาพประกอบที่เหมาะสมสวยงาม

- วรรณกรรมเด็ก

หนังสือชุดนี้ครอบคลุมวรรณกรรมนานาชาติเพื่อให้ประชาชนกัมพูชาได้เรียนรู้วรรณกรรมสากล วรรณกรรมอมตะเช่น The Little Prince, Pinocchio และ Pippi Longstocking ได้ถูกแปลและตีพิมพ์ในหนังสือชุดนี้

- รู้จักสัตว์

หนังสือชุดนี้ทำให้เด็กได้เรียนรู้อาณาจักรสัตว์พร้อมกับรูปภาพประกอบขนาดใหญ่สวยงามและอ่านข้อความกินใจสั้นๆ ประกอบด้วยหนังสือเกี่ยวกับสัตว์จำแนกตามประเภท อุปนิสัย วิถีชีวิตและลักษณะเฉพาะ

- ฉึนอยากรู้

หนังสือชุดนี้ผลิตขึ้นในปี พ.ศ. 2544 ประกอบด้วยหนังสือสารคดีสำหรับเยาวชนอายุ 12-16 ปี เป็นสารานุกรมเล็กๆ อ่านง่ายเพื่อความบันเทิงและกระตุ้นความสนใจและความใคร่รู้เรื่องต่างๆ หลากหลายรวมทั้งประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ธรรมชาติและวิทยาศาสตร์

- วิธีง่ายๆ ในการ...

หนังสือชุดนี้เปิดตัวในปี พ.ศ. 2549 เนื้อหาเกี่ยวกับหัวข้อต่างๆ ด้านการเกษตรและสุขภาพ สร้างขึ้นเพื่อประชาชนในชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร

- หนังสือเรื่องต่างๆ

Stay Alive My son โดย Pin Yathay – เป็นอัตชีวประวัติของชาวกัมพูชาคนหนึ่งรอดชีวิตจากการปกครองของเขมรแดง

Apsaras of Angkor - เป็นหนังสือสวยงามพร้อมภาพประกอบให้ศึกษาเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมกัมพูชาผ่านการแสดงนาฏศิลป์ราชสำนักของคณะ Cambodian Royal Ballet และวัดต่าง ๆ ในนครวัด

Cambodia Year Zero - เป็นหลักฐานจากชายชาวฝรั่งเศสที่มีชีวิตผ่านการล่มสลายของพนมเปญ เมื่อเดือนเมษายน 2518

ข. การผลิตหนังสือ

เนื่องจากการพิมพ์เฟื่องฟูกำเริบขึ้นในกัมพูชา การหาข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อต่างๆ ด้านวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องยากอย่างยิ่ง ยิ่งไปกว่านั้นคือการหานักเขียนและนักวาดภาพประกอบที่จะทำให้ข้อมูลง่ายขึ้นและเยาวชนชาวเขมรเข้าถึงได้

การสร้างหนังสือสารคดีด้วยทรัพยากรของกัมพูชาใช้เวลามาก การเลือกหัวข้อจนถึงการตีพิมพ์ใช้เวลาอย่างน้อยถึง 2 ปี อย่างไรก็ตาม โครงการพิมพ์หนังสือของ SIPAR จะต้องบรรลุพันธกิจ 2 ประการ คือ การพิมพ์หนังสือคุณภาพดีเป็นภาษาเขมรสำหรับเด็กกัมพูชา และการฝึกหนุ่มสาวชาวกัมพูชาในขั้นตอนต่างๆ ของการผลิตหนังสือ ได้แก่ การเขียน การวาดภาพประกอบ การแก้ไข การแก้ไขเนื้อหา การออกแบบ การผลิต และการตลาด

การฝึกอบรมดังกล่าวสิ้นเปลืองเวลาและทำให้การผลิตช้าลง อย่างไรก็ตาม มีความจำเป็นต้องรักษาวงจรการผลิตให้คงที่เพื่อให้ผู้อ่านหนังสือผู้อ่านเยาวชนได้อย่างต่อเนื่อง บ่อยครั้งที่ SIPAR จึงต้องร่วมมือกับสำนักพิมพ์ต่างชาติและพิมพ์หนังสือที่มีอยู่แล้วในภาษาต่างประเทศ ซึ่งต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการเลือกเนื้อหาและการนำเสนอที่เหมาะสม

ณ ตอนนี้ โครงการพิมพ์หนังสือของ SIPAR ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากผู้บริจาคที่เป็นสถาบันและบุคคล ซึ่งทำให้ขาดความยั่งยืนที่จำเป็นต่อการสร้างสำนักพิมพ์อิสระที่อยู่ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น SIPAR จึงกำลังคำนึงถึงอนาคต และพิจารณาโมเดลเชิงธุรกิจเพื่อเปลี่ยนตนเองให้เป็นสำนักพิมพ์ที่มีความคล่องตัวทางการเงิน

7. สิ่งท้าทาย

ถึงแม้จะมีวิวัฒนาการและความสำเร็จอย่างมากในด้านการอ่านและหนังสือของกัมพูชาในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เรายังเผชิญสิ่งท้าทายหลายประการ เช่น

ก. ในภาคห้องสมุดโรงเรียน

ความจำเป็นในการสร้างศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านเทคนิคในกรมที่เกี่ยวข้องของ MoEYS โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรมพัฒนาหลักสูตร (ซึ่งกำกับดูแลการบริหารจัดการเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียน) และกรมการฝึกอบรมครู สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนานโยบายของประเทศให้เข้มแข็ง

จากความตระหนักถึงหน้าที่และตำแหน่งของบรรณารักษ์ MoEYS เริ่มการสนับสนุนบรรณารักษ์ และดำเนินการก้าวสำคัญคือการขึ้นเงินเดือนบรรณารักษ์ที่ทำงานเต็มเวลา เป็น 2 เท่าให้เท่ากับเงินเดือนครู แต่การฝึกอบรมขั้นพื้นฐานอย่างเป็นทางการสำหรับบรรณารักษ์มีระยะเวลาเพียง 9 วัน รวมทั้งการขาดศูนย์ฝึกอบรมบรรณารักษ์ล้วนแต่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาและความยั่งยืนของห้องสมุด

การพัฒนาห้องสมุดตัวอย่างเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการอำนวยความสะดวกให้การฝึกอบรม บรรณารักษ์ใหม่ และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีค่าเพื่อช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนระดับประถม และมัธยมศึกษาให้สามารถสร้างและบริหารจัดการห้องสมุดในโรงเรียนของตนได้ ในระยะนี้ โครงการห้องสมุดตัวอย่างเป็นปฏิบัติการนำร่องกับ 10 ห้องสมุดใน 8 จังหวัด เป็นโรงเรียนระดับประถม/มัธยมศึกษาตอนต้นหนึ่งแห่ง และอีก 9 แห่งเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปฏิบัติการนี้นำโดย DCD และดำเนินการด้วยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจาก SIPAR ถือเป็นก้าวใหม่ที่สำคัญต่อหน่วยงาน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และเพื่อให้มีศักยภาพในการเริ่มต้นและดำเนินการปฏิบัติการดังกล่าวด้วยตนเองผ่านความร่วมมือของบรรดาพันธมิตร จึงต้องมีการขยายการดำเนินงานออกไปอีก ผลจากความร่วมมือจากองค์กรอื่นๆ และขอบเขตงานที่กว้างขวางมากขึ้น ทำให้ในที่สุดปฏิบัติการนี้ได้รับการยอมรับจาก MoEYS ว่าเป็นโครงการเต็มรูป

ข. ในภาคการศึกษาครอบครัว/ภาคการอ่านของประชาชน

การพัฒนาการอ่านสำหรับประชาชนทั่วไปเผชิญกับปัญหาทั้งด้านการพัฒนาและด้านความยั่งยืน ประการแรกคือ ไม่มีนโยบายระดับประเทศที่ชัดเจน และไม่มีสถาบันกลางที่สนับสนุน พัฒนาและบริหารจัดการเครือข่ายการอ่านหนังสือสำหรับประชาชน กรมหนังสือและการอ่านภายใต้กระทรวงวัฒนธรรมและศิลปกรรมเป็นกรมที่ไม่ได้มีผลงานเป็นที่แจ้งประจักษ์นัก ส่วนใหญ่มุ่งเพียงการบริหารจัดการหอสมุดแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร เป็นเวลาเกือบ 20 ปีที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนภายใต้ MoEYS ดำเนินการศูนย์

การเรียนรู้ชุมชน (CLC) ด้วยการสนับสนุนจากพันธมิตรเพื่อการพัฒนา เช่น UNESCO และ NGOs ในทางทฤษฎีแล้ว ปฏิบัติการนี้มีองค์ประกอบด้านการอ่าน อย่างไรก็ตาม มี CLCs เพียง 250 แห่งทั่วประเทศซึ่งประกอบด้วยชุมชนกว่า 1,600 ชุมชน CLC ที่มีอยู่ส่วนใหญ่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเพราะขาดความยืดหยุ่นและค่าใช้จ่ายดำเนินการที่สูง มีงบประมาณจัดสรรสู่ท้องถิ่นเพียงน้อยนิด การขาดแรงจูงใจและความโปร่งใสในการบริหารจัดการ ภาวะผู้นำขาดศักยภาพในการระดมทรัพยากรท้องถิ่นล้วนแต่เป็นอุปสรรคหลักต่อการพัฒนาและความยั่งยืนของการอ่านชุมชน

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา SIPAR ได้สนับสนุนการสร้างศูนย์การศึกษาสำหรับทุกคน (Centers of Education For All หรือ CEFA) ในระดับชุมชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีแนวคิดยืดหยุ่นกว่า CLCs และให้สมาชิกสภาชุมชน หัวหน้าหมู่บ้าน คณะกรรมการสนับสนุนด้านการสอน รวมทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ต้น CEFA ให้บริการหนังสือทุกชนิดนับพันเล่มและทุกคนสามารถใช้บริการได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่อัตรารการใช้งานยังต่ำ (ราวร้อยละ 18 ของประชาชนในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเยาวชนและเด็กกล่าวว่าได้ไปยืมหนังสือจาก CEFA) กว่าหนึ่งในสามของ CEFA 29 แห่งยังประสบปัญหาการหาเงินทุนเพื่อจ่ายเป็นเงินจูงใจให้แก่ผู้ดำเนินการในท้องถิ่นและเพื่อจัดหาทรัพยากรสิ่งพิมพ์ใหม่ๆ ปัจจุบัน CEFA ดำเนินการโดยสภาชุมชนและเชื่อมโยงกับกรมการศึกษานอกกระบบ ในอนาคตอันใกล้ CEFA ควรจะได้รับการยอมรับเป็นศูนย์การอ่านหรือส่วนห้องสมุดของ CLC ในกรอบการศึกษานอกกระบบระดับชาติ เพื่อที่ CEFA และ CLCs จะได้แบ่งปันแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหา ประสบการณ์และบทเรียนที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

SIPAR กำลังใช้ประสบการณ์ที่มีเพื่อการพัฒนาแนวทางใหม่โดยใช้ CEFA และห้องสมุดเคลื่อนที่เป็นศูนย์ทรัพยากร

- เพื่อจัดส่งหนังสือที่มีอยู่ใกล้ศูนย์ที่สุดไปยังประชาชนในท้องถิ่นที่ห่างไกลจากบริการการศึกษาด้วยค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุด
- ด้วยการปรับสถานที่และวิธีการเข้าถึงประชาชนตามสถานการณ์เฉพาะของแต่ละชุมชนเท่าที่จะเป็นไปได้
- ด้วยการปรับปรุงเนื้อหาของคลังหนังสืออย่างสม่ำเสมอผ่านระบบการยืมจากศูนย์ทรัพยากร

บทบาทของผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนด้านหนังสือในท้องถิ่นสำคัญต่อการดำเนินงานแต่ละวันและความยั่งยืนของการอ่านในภายหน้า “นักส่งเสริมหนังสือ” เหล่านี้ได้รับการฝึกอบรมจากบรรณารักษ์ผู้มาก

ประสบการณ์และมีแรงจูงใจและความมุ่งมั่นอย่างสูง พวกเขาถูกคัดเลือกจากหลายแหล่ง ได้แก่ อาสาสมัครเยาวชนที่ถูกส่งไปปฏิบัติภารกิจในชุมชนห่างไกล อาสาสมัครหมู่บ้านหรืออาสาสมัครโรงเรียนจากสโมสรเยาวชน ผู้ประสานงานชุมชนอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ครูโรงเรียนอนุบาลชุมชน ผู้ช่วยเรื่องการเลี้ยงดูเด็กและพนักงานโรงพยาบาลหรือศูนย์สุขภาพ หากปราศจากนักส่งเสริมหนังสืออาสาสมัครในชุมชนเหล่านี้ความตั้งใจที่จะทำงานอาสาสมัครและความเต็มใจที่จะแบ่งปันทรัพยากรดังกล่าว โครงการการอ่านหนังสือสำหรับทุกคนจะเผชิญปัญหาด้านความยั่งยืนต่อไปอีก

SIPAR จะคงบริหารจัดการและพัฒนาโครงการการอ่านหนังสือสำหรับทุกคนร่วมกับพันธมิตร เช่น UNESCO ในขณะเดียวกันก็จะประสานงานกับรัฐบาลกัมพูชาในด้านรูปแบบและอนาคตของโครงการ ความร่วมมือกับกรมการประถมศึกษา กรมพัฒนาหลักสูตร และกรมการศึกษานอกกระบบภายใต้กระทรวงศึกษาธิการจะดำเนินต่อไปอีกสอดคล้องกับนโยบายแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับทุกคน ภายใต้กรอบการพัฒนาการอ่านและการต่อสู้กับการไม่รู้หนังสือ

SIPAR โดยย่อ

SIPAR เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนนานาชาติที่สร้างขึ้นในกัมพูชาตั้งแต่ปี 2534 SIPAR เป็นหนึ่งองค์กรหลักด้านการศึกษาที่ต่อสู้กับการไม่รู้หนังสือในกลุ่มเยาวชนและผู้ใหญ่ผ่านการสนับสนุนการผลิตหนังสือและการอ่าน

เป็นเวลากว่า 20 ปี SIPAR ได้พัฒนาเครือข่ายสถานที่สำหรับอ่านหนังสือทั้งแบบอยู่กับที่และแบบเคลื่อนที่ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านการอ่านในกัมพูชา สถานที่สำหรับอ่านหนังสือเหล่านี้ยังดำเนินการต่อไปได้เนื่องจากผู้บริจาคและพันธมิตรที่เปี่ยมน้ำใจ

ยิ่งไปกว่านั้น SIPAR ยังตระหนักถึงสถานการณ์การพิมพ์ในกัมพูชา การขาดหนังสือสำหรับเยาวชนที่เป็นภาษาเขมร จึงได้เริ่มโครงการจัดพิมพ์หนังสือในปี 2534 ตีพิมพ์หนังสือหลายชุดสำหรับผู้อ่านตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงวัยผู้ใหญ่

ความสำเร็จด้านเครือข่ายของ SIPAR ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันรวมถึงรายการต่อไปนี้

- ห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา 230 แห่ง ตั้งอยู่ในทุกจังหวัดของกัมพูชา

- ห้องสมุดชุมชน 29 แห่ง (ศูนย์การศึกษาสำหรับทุกคนหรือ CEFA) ตั้งในแถบชานเมือง
- ห้องสมุดเคลื่อนที่ 8 หน่วยซึ่งให้บริการสู่ 100 พื้นที่ด้อยโอกาสรอบกรุงเทพมหานคร
- มุมอ่านหนังสือ 10 จุดในหอผู้ป่วยเด็กใน 10 โรงพยาบาล
- ห้องสมุดในเรือนจำ 4 แห่ง
- บรรณารักษ์ 2,000 คนได้รับการฝึกอบรม
- จัดพิมพ์และแก้ไขหนังสือกว่า 80 เล่ม แจกจ่ายไปแล้วกว่าหนึ่งล้านเล่ม

TK
park
อุทยานการเรียนรู้